

Omsider bleve de krigførende Parter enige i at faae en Mægling tilvelebragt for Fredens Gjenoprettelse¹⁾. Kongressen blev berammet at holdes i Gammel Stettin, og det første Møde bestemt til den 1ste Juli 1570. Forhandlingerne vare i Begyndelsen nær ved at vorde afbrudte, da de Svenske Gesandter ikke fandtes tilbøielige til at afvige fra de Grundsætninger, som vare angivne i den ved Kanceler M. Gyllenstedt paa Kongressen fremlagte Note, der var affattet paa Latin, det dengang brugelige diplomatiske Sprog. Den meddeles her i Udtog, da vi for Tiden i en vis Henseende befinde os i samme Stilling til Naboriget og Danmark, som hiint dengang stod i til sidstnævnte Rige og os, da dette merkelige Statskrift for henved 300 Aar siden blev forfattet.

”Beviis for Sveriges Riges Ret til udelukkende at tilegne sig Brugen af Skjoldemerket de tre Kroner”²⁾

Striden som føres om de tre Kroners Høihedstegn i blaat Feldt reiser sig fornemmelig derfra, at der fra Dansk Side foregives, at det er et Skjoldemerke, som er fælleds for alle tre Riger, Sverige, Danmark og Norge, og paa den Grund mene de at have lige Ret med de Svenske til at føre dette Skjoldemerke i de to andre Rigers Vaaben, da de Svenske tværtimod fuldt og fast paaftaae, at de tre Kroner ere et særskilt og eiendommeligt Skjoldemerke for Sveriges Rige.

Opriindelsen til denne Tvist maa tilskrives Kong Kristian den III, som først i Aaret 1548 begyndte at anbringe de tre Kroner mellem Danmarks og Norges Høihedstegn. Efter denne Konges Død har den højmygtige Fyrste Frederik II, uden al Ret og Skjel, vedblevet at føre samme Høihedstegn.

Omsider indvandt de 3 Riger Sverige, Danmark og Norge i Kong Erik den Pomerske Tid; som efter Margrethe regjerede over disse Riger, have indgaaet et Forbund og Forening, hvilken saakaldet Union flere Gange er bleven fornyet og forbedret, kan det dog paa ingen Maade bevises, at disse tre Riger, have, enten paa den Tid, Foreningen blev stiftet, eller ved noget senere Forlig eller Traktat, eller ved nogetsomhelst fælleds Samtykke, vedtaget, at de tre Kroner, med Hensyn til hiin Union, skulde agtes for at være et fælleds Skjoldemerke eller Høihedstegn for disse tre Riger; thi for det Tilfælde, at de skulde antages for et Unions = Skjoldemerke, burde de tre Rigers Statsmagter have været derom vidende og nøie underrettede. Ja hvad mere er, i denne vigtige Sag maatte vistnok deres uforbeholdne Bifald og fuldkomne Samtykke være bleven agtet fuldtud ligesaa nødvendigt, som ved et Kongevalg eller hvilken som helst anden Sag, der henhører til et Riges offentlige Ret og Sammes Regalier, paa Grund af: at disse tre Riger vare paa lige Bilkraft og med lige Ret med hinanden indbyrdes forbundne og forenede; thi det er noksom klart, at Rigers og Staters Forening og Forbund er en saadan Overenskomst, i Kraft af hvilken Enhver af dem frivilligen overensstemmer og gjensidigen samvirker med Hensyn til visse Sagers Udførelse. Paa nogen anden Maade kan ei heller Rigers og Landes fælleds Forhandlinger eller deres indgangne Forbund kaldes eller fortjene Navn af en Union, med mindre, ved hvilken som helst Sag, der forehaves, ethvert enkelt Riges fuldkomne Beslutning og dets afgivne Ytring udtrykkelig har været forhaanden, og som saadan tilstrækkelig beviist. Tværtimod kan det paa den meest overbevisende Maade godtgøres, at paa den Tid, hiin omtalte Union eller Forbund ved Kong Eriks høitidelige Kroning i Kalmar i Aaret 1397 første Gang blev stiftet, og senere ofte fornyet, blev det af alle disse tre Riger udtrykkelig bestemt og klogeligen fastsat, at ethvert Rige skulde forblive i uforkrænket Besiddelse af sine Høiheds = Rettigheder (Regalia) sine Love, Forrettigheder, Friheder, ældgamle Indstiftelser, Skikke og Sædvaner, ogsaa at ethvert Rige skulde beholde sine høieste Embedsposter og uforhindret bruge og besidde sit Seigl og sine Høihedstegn.

Som det nu er vist, at Riger og Høiheds = Rettigheder ere fra hinanden tydeligen adskilte og aldeles forskellige, og staae ligesom i indbyrdes Modsætning til hinanden, under den Betingelse, at ethvert Rige har sine særegne Høihedstegn, som udgjøre en Deel af Høihedsrettighederne, saa er det ligetil, at ogsaa Sverige har sine særegne Høihedstegn, og at disse altid have været tre Kroner, det kan klarligen bevises af Breve, Seigl og andre Vidnesbyrd og Dokumenter. Og eftersom ethvert Rige ikke paa sin Mynt lader præge fremmede, men sine egne Høihedstegn, og det ikke uden med al gyldig Ret, saaledes har ogsaa enhver af de svenske Konger og Rigs-

forstandere, som have bestyret Riget, altid labet paa Penge og Mynt stikke de tre Kroners Udførelse, hvilket maa betragtes som en eenstemmig Bekræftelse paa den Fordring, at de tre Kroner ere Sveriges Riges sande og eiendommelige Høihedstegn.

Saaledes er af alt det Foranførte tilstrækkeligen bleven beviist, at de tre Kroner ere Sveriges Riges ældgamle, arvelige og eiendommelige Høihedstegn, som alle fremfarne Svenske Konger indtil denne Dag have brugt og bruge.”

Herpaa erklærede de Danske Gesandter for Rigerne Danmark og Norges Vedkommende, ”at det umuligt kunde være ubekjendt for Nogen af de ved Kong Eriks Kroning i Kalmar tilstedeværende Deputerede fra Alle tre Riger, at Skjoldemerket: de tre Kroner, blev antaget som et Erindringstegn om den sammesteds mellem bemeldte Riger stiftede Union, saa meget mere, som Kong Eriks Seigl udviser, at Skjoldemerket: de tre Kroner, uden noget andet, findes i samme anbragt, og paa Grund deraf kunde Rigerne Danmark og Norge ikke ophøre at føre dette Skjoldemerke, hvortil de nødvendig maatte troe sig at have en ligesaa gyldig, om ikke større Ret, end Riget Sverige.”

Herimod indvandt de Svenske Gesandter: ”at ligesom det ei kan være nogen Magt tilladt at forandre sine Høihedstegn til Andres Fornærmelse og Skade, saaledes er det ei heller nogen Magt tilladt at anmasse sig en anden Magts Høihedstegn, og paa nogensomhelst Maade bruge dem, som sine egne; thi intet kan være retfærdigt, som er forbundet med en Andens Fornærmelse; og ligesom i alle øvrige Ting, saaledes og i Høihedstegnernes Brug, er det den Rettskafnes Pligt, ei ved List og Underfundighed at begaae noget, hvoraf Skade kan opstaae. Da baade Fornuft og selve Naturens Lov fordrer, at denne Pligt iagttages, kan heller ingen Statsmagt derfra være undtagen. Vel har man Exempel paa, at det ved uforsvarlig Eftergivenesshed kan skee, at den Magt, som veed, at en anden bruger hans Høihedstegn, hverken ytrer Mishag derover, ei heller ved Indsigelse og nedlagt Protest forsvare sin Ret; thi den formodes at ville, som, naar han kunde og burde tilkjendegive det Mobsatte, dog alligevel forsømmer at gjøre det. I ethvert andet Tilfælde begaaer den Magt, som anlægger og tilegner sig en Andens Høihedstegn, den største Fornærmelse, som kan tænkes. Derfra have Uvenskaber, uforsonligt Had og aabenbare Fejder ofte reist sig mellem Riger og Lande.

Det Slags Fornærmelse kunne Private ei engang ligegyldigen taale, end sige Kongeriger og Stater. Ved Forbund kan vel Fred og Forligelighed stiftes mellem Nationer, men ved intet Forbund kan Sandhed gjøres til Usandhed, eller et Folkfærdes sande og eiendommelige Høihedstegn ogsaa tillægges eller siges tillige at tilhøre et andet Folkfærd, som dets sande og eiendommelige Høihedsmerker.

Fra Sveriges Side er fordem ofte bleven ført den eftertrykkeligste Anke over hiin Kalmarke Forening, eller saa kaldet Union, der var Ophav og den sande Aarsag til saa mange og store Ulykker, af hvilke det Svenske Folk paaførtes saa ubestribelig megen Skade, tværtimod Ord og Aftale og Tro og Love, som var bekræftet ved Underkrifter og vedtagne Forpligtelser, som de Danske Konger dog aldrig vilde staae ved, hvorfor de Svenske, efter mange blodige Optrin, tilsidst saae sig nødsagede til at udtræde af Forbundet, da Forsynet i Gustav Wasa skjenkede Sverige en indfødt Konge til med Værdighed og sand Nytté at værne om Rigets Hæder og dets Forsvar.

Imidlertid, og saafremt det fra Sverigs Side, for omsider at see en Ende paa den ødelæggende Krig, skulde blive samtykket i, at Skjoldemerket: de tre Kroner, for Eftertiden frit skal føres ogsaa i Rigerne Danmark og Norges Vaaben, maatte nødvendig en nøiagtig Udførelse af ethvert Riges Vaaben forfattes, for at have et utvetydigt Beviis for at Skjoldemerket: de tre Kroner, i ethvert af Rigerne, Sveriges, Danmarks og Norges Vaaben, herefter skal vedblive at føres saaledes, og i den Stand, samme nu befindes, hvorhos det tillige udtrykkelig i Fredstraktaten maatte fastsættes, at intet af Rigerne, Sverige, Danmark og Norge, herefter maa optage det ene det andets Skjoldemerke.”

Dette Forslag blev tilsidst, saavel af Parterne, som af Fredsmæglerne, eenstemmigen vedtaget, og blev til den Ende fra Dansk Side fremlagt et samlet Rigsvaaben for Kongeriget Danmark, ligeledes et samlet Rigsvaaben for Kongeriget Norge, og fra Svensk Side et samlet Rigsvaaben for Kongeriget Sverige.

Imod Udgangen af November Maaned bleve Forhandlingerne afluttede, hvorefter Freden blev undertegnet i Gammel-Stettin paa Lucie Dag den 13de December 1570.

Saaledes endtes det i flere Henseender mærkværdige Fredsfordrag, som af Europas Diplomater er blevet anseet baade som det

¹⁾ Vertrag zwischen Dänemark und Schweden, auf der Römischen Kaiserl. Majest. Königen in Frankreich, Pohlen, und Churfürsten zu Sachsen Unterhandlung, zu Alten-Stettin ausgerichtet, Anno 1570, am Tage Lucie (13 Decbr.). Lunig Pars spec. cont. H F II pag. 323. Resin. F. II K. p. 371 og 237.

²⁾ I Schifter de regni Sveciæ in signibus pag. 281.

mest fuldstændige og nøiagtigen affattede Diplom, og tillige som det vigtigste og ældste Dokument angaaende de tre nordiske Rigers offentlige Retsforhold mellem hinanden indbyrdes. Derfor er ogsaa det stettinske Fredsfordrag i alle følgende Fredstraktater, som ere blevne sluttede mellem Kongerigerne Norge og Danmark paa den ene Side, og Kongeriget Sverige paa den anden Side, i al den Tid Kalmar Unionen vedvarede mellem Rigerne Norge og Danmark, stedse bleven paaberaabt og stadfæstet i alle de Punkter, som ei ved senere Tractater ere blevne forandrede. ¹⁾

Den 4de Artikel af Fredsfordraget indeholder disse tvende Hovedbestemmelser:

- 1) Skjoldemerket: de tre Kroner, skal for Eftertiden uforhindret føres i ethvert af Rigerne Danmarks, Norges og Sveriges Vaaben, saaledes, og i den Stand, som det ved Fredsslutningen befandtes.
- 2) Intet af Rigerne Danmark, Norge og Sverige maa efter den Tid optage og i sit Vaaben føre det ene det andets Skjoldemærke.

Vel standsedes Krigens Rædsler og Ulykker, men nogen anden Fordel blev ei heller for Norges Vedkommende ved Fredsslutningen opnaaet.

Kopier af de Vaaben-Tegninger, som bleve fremlagte paa Stettiner-Mødet over ethvert af Rigerne særskilte Vaaben have ikke sjelden forekommet i heraldiske Samlinger, saavel i Sverige ²⁾ som i Danmark ³⁾.

Efter saadanne Tegninger høves trede Vaaben i formindstet Maal, af hvilke det første har til Dverfkrift:

Norriges Vaaben.

Skjoldet er aldeles af den Form og saaledes blasoneret⁴⁾, som det sees paa første Side Fig. 1 med Dverfkrift: "Det Norske Rigsvaaben." Nedenunder Vaabenets Fod staaer A. 1570, og nederst ved Rammen Bogstaverne p. J. R. Det er prydet med en aaben gylden Krone, lig den, som sees paa Kong Sverres Mynter ⁵⁾ og i Kong Erik Magnussens Seigl ⁶⁾, men forøvrigt uden Skjoldholdere og Fod-Zirater.

¹⁾ Fredsfordrag ved Bromsebroe af 13de Augst 1645. Art. 32. "Det Stettinske Fredsfordrag, som Anno 1570, saa og det Sjorsdike Fordrag, som Anno 1613 imellem disse lovlige Kongeriger ere oprettede, skulle blive in esse og vigore aldeles uforfrænknet og i alle Maader, som det været haver, førend denne Feide begyndtes, saa at dennem ved denne Freds Notul intet skal afgaae eller derogeres, undertagne de Artikler, som ubi dette nærværende Fredsfordrag ere forligte og spociatim foraffedigede."

Det Stettinske Fredsfordrag, angaaende Skjoldemerket de tre Kroner i Norges, Danmarks og Sveriges Rigsvaaben, er paa lige Maade udtrøffeligt gjentaget ved Fredstraktaten til Koeskilde, 28de Februar 1658; ved Fredstraktaten til Kjøbenhavn 28 Mai 1660 ved Fredstraktaten til Fontainebleau og Lund d. 2den og 26de Sept. 1679; ved Fredstraktaten til Fredensborg 3 Juni 1720, og endelig ved Fredstraktaten til Kiel den 14de Jan. 1814.

²⁾ L. E. i Righistoriografen Hallenbergs Samlinger til Heraldik.

³⁾ Ved offentligt Salg i Kjøbenhavn over en afdød Sæftrigers (Admiral Winterfeldts) literære Sager fandtes saavel disse Kopier, som Tegninger paa de senere ved det danske Vaaben under Kr. d. V foretagne Forandringer.

⁴⁾ d. e. betegnet, udmalet, — af Blason (fransk, engelsk, spansk og italiensk) Vaabenkundskab.

⁵⁾ hos Lauerengen Tab. 28 No. 69.

⁶⁾ hos Carstens Tab. 3 No. 1.

Det andet Vaaben har til Dverfkrift:

Danmarks Vaaben.

Skjoldet har den Form, og er blasoneret saaledes, som det viser sig paa første Side Fig. 3 med Dverfkrift: "Det Danske Rigsvaaben". Nedenunder Vaabenets Fod staaer: A. 1570, og nederst ved Rammen: p. J. R. Det har en aaben gylden Krone, lig den, som sees paa Kong Christian III Mynter ¹⁾, og paa Titelbladet af Fredr. II Gaardsret Kjøbh. 1572; men har ingen Skjoldholdere, ei heller Fod-Zirater.

Det tredje har til Dverfkrift:

Sveriges Vaaben.

Skjoldet har den Form og er blasoneret saaledes, som det viser sig paa første Side Fig. 2 med Dverfkrift: "Det Svenske Rigsvaaben". Under Foden af Vaabenet staaer: A. 1570 og nederst ved Rammen p. J. R. Det har en lukket gylden Krone, lig den som findes aftegnet hos Hermansson ²⁾ og er uden Skjoldholdere og Fod-Zirater.

Ved at bedømme Rgtheden af disse Vaaben bemærkes:

Angaaende det Norske Rigsvaaben ³⁾ Fig. 1. Skjoldets Form er en ligebenet paa Spidsen ret opstaaende Trekant, hvori de tvende Side-Grændselinier ere hviude noget udad, den tredje eller Hovedlinien er ret. Hviden forholder sig i Almindelighed til Bredden som 7 til 6. I ethvert Hjørne er en Rose anbragt, og omkring Skjoldet gaaer en Rand, som paa Hovedlinien er besat med 6 og paa hver af Sidelinierne med 8 Stjerner. Skjoldet er, ved det hvide Lillie-Korsmerke med en smal rød Kant, adelt i fire Feldt. I det første af disse til høire staaer den gyldne kronede Løve, førende St. Olavs Dre, Hel, med et krumbøiet Skaft. I det andet Feldt sees det hvide Færøiske Faar med sorte Spætter; i det tredje den hvide kronede Islandiske Fiske, og i det fjerde Feldt den hvide Grønlandske Bjørn i en siddende Stilling, alle til høire og i rød Grund.

Vel lyde disse Norges ældgamle Besiddelser ei for Tiden under Rigets Høihed, men i Heraldiken ⁴⁾ er det en almindelig Vedtægt, at Stater føre i deres Vaaben Sindbillede af Lande, som engang i Tiden have tilhørt dem. Saaledes see vi Vaabentegnene for Gotland og Vsel, og Oldenburg og Delmenhorst endnu i det Danske Souverænitets Vaaben. Med mere gyldig Grund finder saadant Sted, naar Landene, som i et Vaaben repræsenteres, med historisk Visshed vides at være Plantesteder af et navnkundigt Moderland.

I et Middelstjold, som med Hensyn til Formen stemmer overens med Hovedstjoldet, staaer Skjoldemerket: de tre gyldne Kroner, i blaa Grund.

¹⁾ hos Lauerengen Tab. 1 No. 4.

²⁾ Hermansson de Regalibus Regni Sveo-Gotici. Stoch. 1733. 4to.

³⁾ Naar man tænker sig en Ridder fra fordom Dage til Hest med Skjoldet for Brystet, holdende stille, og man betragter de Afdelinger som ere tilføne paa Skjoldets Overflade, da siges de Figurer, som vende mod Ridderens høire Haand, at gaae til høire; derimod de, der vende mod hans venstre Haand, at gaae til venstre. Ved at erindre dette vil man lettest opfatte og ikke tage Feil af Benævnelsen: til høire og venstre.

⁴⁾ Nicht selten führen Staaten Wappenbilder von Ländern u. s. w. die sie nicht besitzen, weil sie sie irgend einmal besessen haben. J. C. Gatterers practische Heraldik, Nürnberg. 1791. 8. S. 7.